

1. Kampania Rzecznika Praw Dziecka „REAGUJ NA PRZEMOC WOBEC DZIECI. MASZ PRAWO.”

25 maja 2013 roku powstała kampania Rzecznika Praw Dziecka „REAGUJ. MASZ PRAWO”. Głównym jej celem jest zmiana biernej postawy ludzi wobec aktów krzywdzenia dzieci oraz zmniejszenie społecznego przyzwolenia na stosowanie przemocy. Przemoc to nie tylko bicie, znęcanie się i wykorzystywanie seksualne dzieci. To również zaniedbywanie, karmienie na siłę lub głodzenie, przemoc psychiczna i emocjonalna. Warto byśmy utworzyli oczy i reagowali na każdy jej przejaw.

2. Zakaz stosowania kar cielesnych

W czerwcu 2010 roku została uchwalona nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zakazuje ona stosowania kar cielesnych, również "klapsów" w wychowaniu rodzinnym przez rodziców i innych opiekunów prawnych, dodając do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego odpowiedni artykuł. Nie przewiduje ona jednak sankcji prawnych za stosowanie kar cielesnych nie powodujących uszkodzenia ciała dziecka.

Art. 96 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego:

Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym opiekę lub pieczę nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych.

3. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich

Ustawa z dnia **26 października 1982r.** o postępowaniu w sprawach nieletnich reguluje odpowiedzialność nieletnich, którzy popadli w konflikt z prawem bądź wykazują przejawy demoralizacji. Należy pamiętać, że w świetle ustawy określenie „nieletni” nie oznacza osoby niepełnoletniej, jak potocznie rozumiany jest ten zwrot.

Zgodnie z **art.1 § 1** stosuje się do różnych grup wiekowych (od 0 do 21 lat):

- w zakresie zwalczania i zapobiegania demoralizacji – w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat, -
- w postępowaniu o czyny karalne – w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale nie ukończyły lat 17, -
- w zakresie wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych – do ukończenia przez sprawcę 21 lat.

W myśl **art. 2** przewidziane w ustawie działania podejmuje się, gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuści się czynu karnego.

Przez czyn karalny rozumie się przestępstwa określone m.in. w następujących artykułach kodeksu wykroczeń:

- **art. 51** – zakłócanie porządku i spokoju publicznego,
- **art. 69** – przeciwko instytucjom państwowym (niszczenie znaków umieszczonych przez organ państwowy),
- **art. 74 i 76** – przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, np. uszkodzenie znaku drogowego, rzucanie kamieniami w pojazd mechaniczny będący w ruchu,
- **art. 119, 122, 124** – przeciwko mieniu, np. kradzież, paserstwo, niszczenie cudzej rzeczy, gdy jej wartość nie przekracza 250zł,
- **art. 143** - przeciwko urządzeniom użytku publicznego, np. zniszczenie oznaczenia nazwy ulicy.

W praktyce oznacza to, że wobec ucznia gimnazjum, który skończył 13 lat, sąd rodzinny może zastosować przewidziane w ustawie środki (łącznie z umieszczeniem w zakładzie poprawczym), jeżeli dopuści się czynu karalnego, czyli np. będzie posiadał marihuanę, pobije kolegę, umyślnie wybije szybę sąsiadowi czy kupi kradziony telefon komórkowy.

4. DEMORALIZACJA

Pojęcie **przejawy demoralizacji** stosuje się zamiennie z **niedostosowaniem społecznym**. Charakterystyczne cechy to: **podziw dla tzw. złych czynów, cynizm, brawura, nieżyczliwy stosunek do człowieka, picie alkoholu, używanie narkotyków, wagary, przerwanie nauki, ucieczki z domu, w końcu popełnienie czynu zabronionego.**

Ustawa przewiduje, że zwalczanie demoralizacji nieletnich powinno być realizowane przy pomocy środków wychowawczych i poprawczych. Środki wychowawcze mogą być stosowane wobec nieletnich, którzy wykazują objawy demoralizacji, jak również wobec tych, którzy popełnili czyn karalny.

Art. 6 - Katalog środków

Wobec nieletnich sąd rodzinny może:

- udzielić upomnienia,
- zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia szkody, przeproszenia pokrzywdzonego, podjęcia nauki lub pracy, zaniechania używania alkoholu lub środków odurzających,
- ustanowić nadzór rodziców lub opiekuna,
- ustanowić nadzór kuratora,
- skierować do ośrodka terapeutycznego,
- zakazać prowadzenia pojazdów,
- orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo młodzieżowym ośrodku socjoterapii.

Środek poprawczy, w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym, stosujemy wobec nieletniego, który popełnił czyn karalny oraz jeżeli przemawia za tym wysoki stopień demoralizacji, charakter czynu, a także wówczas, gdy inne środki okazały się nieskuteczne.

Decydując się na zastosowanie konkretnego środka, Sąd Rodzinny ma zawsze na uwadze dobro nieletniego, osiągnięcie korzystnych zmian w jego osobowości i zachowaniu.

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982r. w art.4 przewiduje:

§ 1. *Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna prawnego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.*

§ 2. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

Nie wywiązanie się z tych obowiązków nie przewiduje żadnych sankcji prawnych, lecz jedynie sankcje moralne. Celem zawiadomienia jest podjęcie właściwych czynności przeciwdziałających demoralizacji. Osoba zawiadamiająca ma prawo do samodzielnych działań zapobiegawczych, np. zwrócenia uwagi nieletniemu, przeszkodzenie w dokonaniu czynu karalnego, przeszkodzenie w ucieczce.

*§ 3. Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego, ściganego z urzędu, są **obowiązane** niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.*

5. GROOMING – zjawisko uwodzenia dzieci on-line

Child Grooming jest przestępstwem, które polega na uwodzeniu dzieci przez Internet celem późniejszego zmuszania ich do prostytucji, pornografii lub wykorzystywania seksualnego. Nowelizacja Kodeksu karnego uwzględniający nowy typ przestępstwa o charakterze seksualnym, w którym pokrzywdzonymi są małoletni miała miejsce w 2010 r.

Art. 200a k.k.

§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Relacje między sprawcą a ofiarą Grooming przebiegają wieloetapowo:

- etap oswojenia się z rozmówcą; na początku poruszane są tematy niewinne;
- etap budowania relacji; sprawca odgrywa rolę pocieszyciela, przyjaciela ofiary, który rozumie problemy dziecka, między innymi poprzez odwołanie do własnych, podobnych doświadczeń;
- etap kontrolowania przez sprawcę możliwości odkrycia przez osoby trzecie nawiązywanej relacji; sprawca ocenia ryzyko poprzez zadawanie pytań dotyczących tego w jaki sposób dziecko korzysta z komputera;
- etap wprowadzania do rozmów treści o tematyce seksualnej; sprawca opierając się na zdobytym zaufaniu i wykorzystując aurę tajemniczości, porusza coraz bardziej intymne tematy; osvajanie z tymi tematami prowadzi do rozbudzenia po stronie dziecka ciekawości;
- etap osvajania dziecka z ewentualnym spotkaniem w świecie rzeczywistym.

Znamiona świadczące o podatności dziecka na zagrożenie to:

- problemy emocjonalne, brak silnych więzi w realnym życiu, zarówno z dorosłymi, jak i w grupie rówieśniczej;
- odrzucenie przez inne dzieci;
- zbyttnia ufność;
- chęć bycia ważnym i zwrócenia na siebie uwagi;
- trzymanie wszystkiego w tajemnicy;
- niska samoocena;
- naiwność, podatność na manipulację;
- wychowywanie się w niepełnej rodzinie.

Art. 200b.

Kto publicznie propaguje lub pochwala zachowania o charakterze pedofilskim, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Należy pamiętać, że bezpieczeństwo dzieci korzystających z Internetu w dużej mierze zależy od rodziców i opiekunów. Aby sieć była bezpiecznym narzędziem wykorzystywanym przez małoletnich, powinniśmy pamiętać o kilku zasadach, m.in.:

- odkrywajmy Internet razem z dzieckiem,
- nauczmy dziecko podstawowych zasad bezpieczeństwa w Internecie,
- rozmawiajmy z dziećmi o ryzyku umawiania się na spotkania z osobami poznanymi w sieci,
- nauczmy swoje dziecko ostrożności przy podawaniu swoich prywatnych danych,
- zgłaszajmy na Policję nielegalne i szkodliwe treści.

6. STALKING I CYBERPRZEMOC

Stalking jest to powtarzające się uporczywe nękanie poprzez rozmaite formy naruszenia wolności osobistej i prywatności drugiej osoby, wywołujące u prześladowanego niepokój, skrępowanie, dyskomfort fizyczny i psychiczny. W psychologii określany jest jako „przemoc emocjonalna”, „nękanie na tle emocjonalnym”, „uporczywe nękanie” oraz „prześladowanie na tle emocjonalnym”.

Są to, między innymi: rozmowy telefoniczne, wysyłanie sms-ów, listów i e-maili; groźby, zachowania agresywne, śledzenie, nękanie czy obserwowanie. Zachowania te przyjmują charakter ciągły i powodują strach i skrępowanie.

Art. 190a

§ 1. *Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.*

§ 2. *Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.*

§ 3. *Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.*

Cyberprzemoc to ośmieszanie, nękanie, poniżanie kogoś przy użyciu Internetu lub telefonu komórkowego.

Do działań określanych jako cyberprzemoc zalicza się m.in:

- wyzywanie, straszenie, poniżanie kogoś w Internecie lub przy użyciu telefonu;
- robienie komuś zdjęć lub rejestrowanie filmów bez jego zgody;
- publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które kogoś obrażają lub ośmieszają;
- podszywane się pod kogoś w Sieci.

Porady dla młodych internautów:

1. Nigdy nie podawaj w Internecie swojego prawdziwego imienia i nazwiska. Posługuj się nickiem, czyli pseudonimem, internetową ksywką.
2. Nigdy nie podawaj osobom poznanym w Internecie swojego adresu domowego, nr tel. Nie możesz mieć pewności, z kim naprawdę rozmawiasz!
3. Nigdy nie wysyłaj nieznanym swoich zdjęć. Nie wiesz, do kogo naprawdę trafią.
4. Jeżeli wiadomość, którą otrzymałeś jest wulgarna lub niepokojąca, to nie odpowiadaj na nią. Pokaż ją swoim rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej.

Pamiętaj, że nigdy nie możesz mieć pewności, z kim rozmawiasz w Internecie. Ktoś kto podaje się za twojego rówieśnika w rzeczywistości może być dużo starszy i mieć wobec ciebie złe zamiary.

5. Kiedy coś lub ktoś w Internecie cię przestraszy, koniecznie powiedz o tym rodzicom lub innej zaufanej osobie dorosłej.
6. Spotkania z osobami poznanymi w Internecie mogą być niebezpieczne! Jeżeli planujesz spotkanie z internetowym „znajomym” pamiętaj, aby zawsze skonsultować to z rodzicami!!! Na spotkania umawiaj się tylko w miejscach publicznych i idź na nie w towarzystwie rodziców lub innej zaufanej dorosłej osoby.
7. Uważaj na e-mail od nieznanych Ci osób. Nigdy nie otwieraj podejrzanych załączników i nie korzystaj z linków przesłanych przez obcą osobę! Mogą na przykład zawierać wirusy. Najlepiej od razu kasuj maile od nieznanomych.

7. PRZEMOC

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku.

Art.2 pkt 2 ustawy

Przemoc w rodzinie – jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Formy przemocy:

- fizyczna
- psychiczna
- seksualna
- ekonomiczna
- znęcanie się (fizyczne, psychiczne)
- zaniedbania
- wykorzystywanie dzieci w konfliktach okołorozwodowych
- eurosieroctwo

Przemoc fizyczna

- popychanie, policzkowanie, duszenie;
- szarpanie, drapanie, plucie, gryzienie, szczypanie;
- przytrzymywanie, krępowanie, wykręcanie rąk;
- bicie dłonią, pięścią, uderzanie przedmiotami, kopanie;
- oparzenie, przypalanie papierosami;
- rzucanie przedmiotami, niszczenie, uderzanie w przedmioty;
- grożenie, użycie broni, niebezpiecznego narzędzia;
- świadome stwarzanie niebezpiecznych sytuacji;
- porzucenie w niebezpiecznej okolicy, nie udzielenie koniecznej pomocy, zaniechanie opieki;
- nie wpuszczanie do domu, zamykanie, zastawianie drogi;
- ograniczanie dostępu do pomieszczeń, snu i pożywienia

Przemoc psychiczna

- wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, zawodu, wykształcenia;
- odmowa uczuć, szacunku, zainteresowania, stała krytyka, bagatelizowanie osiągnięć, wyolbrzymianie porażek;
- wmawianie choroby psychicznej, wywoływanie poczucia winy;
- wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie;
- stosowanie gróźb, szantażowanie, domaganie się posłuszeństwa;
- obmowy, pomówienia, izolacja społeczna;
- stałe telefonowanie, wysyłanie sms, e-mail, listów;
- śledzenie, prześladowanie, czytanie cudzej korespondencji;
- przeglądanie zawartości komputera, rzeczy osobistych;
- wymuszanie opieki nad sobą, symulacja choroby;
- ograniczanie kontaktów z dzieckiem, grożenie rozwodem;

8. FAŁSZOWANIE DOKUMENTÓW

Młodzi ludzie rzadko zdają sobie sprawę, że za fałszowanie przez nich usprawiedliwień, podpisów rodziców, podpisów nauczycieli, zwolnień lekarskich, czy też zapisów w dzienniku lekcyjnym, prócz nagany dyrektora i kary od rodziców, grożą im inne poważne konsekwencje.

Wiele osób nie bierze na poważnie konsekwencji, jakie im grożą za nawet najmniejsze przewinienia. Przyłapani na gorącym uczynku sądzą, że ujdzie im to na sucho - są w błędzie!

Art. 270 k.k.

§ 1. Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wypełnia blankiet, zaopatrzony cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę albo takiego dokumentu używa.

§ 2 a. W przypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Przestępstwo jest dokonane już w chwili podrobienia lub przerobienia dokumentu, nawet gdyby nie został on użyty później jako autentyczny.